

Árið, ið fór:

Vit sjálvi eiga ábyrgdina av lívinum í Føroyum

– Öll vit í dag so vitandi, bæði um føroysk viðurskipti og um útheimin, at ongin umbering er fyri ikki at fara í holt við at hugsa sjálvur. Tí hvør av okkum kann bert sjálvur liva sítt lív. Og líkamikið um vit skilja tað ella ei, so eiga vit ábyrgdina av »lívinum í Føroyum«, skrivar Tønnes Mikkelsen í hugleiðingum sínum um ársskiptið

Tíðin rennur og vit onnur renna bæði undan og aftan. Tá ið ársskiptið nærkast er vanligt, at hvør einstakur heldur sína egnu heilt privatu lógmannsdrøðu – t.v.s. ger status. Ikki um hvussu er stutt í landinum, men um hvussu stendur til hjá hvørjum sær.

Privatur status og almennur status er hvør sítt. Tí mong eru dømini um, at eitt land er væl fyrri, samstundis sum borgarin hevur tað av hundanum til. Ella tvørturímóti sum í Ítalíu, har landið er í ævigarig kreppu og borgarin hevur tað sum fyrsta dagin.

Okkara politikarar kjakast um Føroyar verða meira ella minni bundnar til Danmørkina. Tú og eg hava ikki henda ivasurningin, tí vit dag og dagliga hoyrast at siga farvæl við vin- og skyldfólk, sum flyta niður.

I summar var lættari hjá lógmanni at gera status, enn hjá tær og mær í lótni. Tí politiskt status er lítið annað enn hagtøl um krónur, kilometrar, tonsatøl, fráflytingartøl, tvingisilstøl, skatta-prosent osfr. Men vit bæði, tú og eg, hvussu skulu vit kunna gera status, tá ið vit liva í kaos?

At eitt orð ikki er eitt orð, tá ið tað snýr seg um politikarar, hava vit øll vitað mest sum altíð. Men at hetta eisini er veruleiki manna millum, er rættuliga nýtt. Einhvør sætur sær, alt skal rindast kontant. Tíðirnar eru ikki til annað. Eingin hevur ráð til annað.

Vit liva í kaos. Fyrr vistu vit, hvat ið var skomm og ikki skomm. Men skomm er farin í søguna. Tær moderna tíðirnar eru eisini komnar til Føroya. Bráðliga vakna vit og hoyrast at sanna, at fyrbrigdin »fóroyingur« og »hin føroyski veruleikin« er ein illusjón.

90 prosent av tíðini liva tú og grannin í hvør sínum

veruleika. Tú fert á flakavirkið og ríður um frá kl. 8–17, grannin situr samstundis framman fyri einari teldu. Tú hyggur at sjónvarpsrá A um kvøldið, grannin at rá B. Felagsveruleikin eru útvarps- og sjónvarpstíðindini um, hvussu av hundinum til alt er stutt, bæði út og heima.

I lótni eru vit øll vitni til, at vina- og kenningapolitikurin hevur spælt fallitt. Og er hetta næstan spell. Tí hann hevur hildið Føroyum saman frá ár 880 til 1980. Men at enda kom fløkja í tey mongu nullini aftan fyri líta eitt-talið, so alt fór so syngjandi fyri bakka. Høvdu menn dugað sær høg við almenna peningin, kundi vina- og kenningapolitikurin verið eitt positivt fyrbrigdi. Tað

hva satan ... hva í helvæde er det, her lugter af! William Heinesen segði á sinni, at Føroyar (Havnin) vóru heimsins nalvi. Um so er, so borar útheimurin ein neglahvassan fingur hart í henda sama nalva nú á døgum.

Eithvørt foreldur veit, at børn nýðast at hava útbúgving. Men kaos verður, tá børnini nýðast at rýma av landinum, skulu tey kunna brúka út búgvingina, istaðin fyri at byggja sær hús í grannalagnum.

Kaos verður, tá onki fast starv er fast meira. Tá ið bankar ikki eru bankar meira. Tá ið grannahús verða sum harmonikur, ið pumpa húski út og inn.

Kaos verður, tá ið samfelagsins oddafiskar bóna og biðja fólk um heldur at

tørvar hjálp. Ikki frá prestum ella sálarlæknum, men frá fólk, ið kennir hesar kostir at liva undir og kortini halda lívið vera hertligt. Og er hetta fólkíð sjálvandi listafólkið, sum máltíð hevur dugað at svomið sum fiskurin í kaos og aldri hevur tikið dansin um gullkálvin fyri lívisins endamálið.

Ikki øll, sum arbeiðsmarknaðurin hevur punkterað, skuldu fáast við list, slett ikki. Men listafólkið kundi kanska greitt frá, at lívið hevur meira at bjóða uppá enn tað, sum er til keyps í handlum og framman sjónvørpum. Identitetur kann kanska mátast við annað enn tali av køksmaskinum og garasju-ifyllu.

Nýliga hava vit frætt, at allar tær avtalur, embætis-

Persónliga haldi eg, at tað besta, ið hendi mær í vár var, at eg lærði at mjólka eini kúgv, sjálvur toga í boppurnar. So nógv meira

spennandi, enn at siggja ein krimi í sjónvarpinum. Gott nýggjár!

Tønnes Mikkelsen

Málsjóð

Hugsíð tykkum, at ein kona ringir á Tórshavnar Skipasmiðju at spyrja eftir manninum, og svarið, hon fær, er: »Á, hann stendur og sjóðar saman við Katrinu« (nú á døgum kunnu eisini konufólk arbeiða á skipasmiðjum). Nú kann konan a) leggja oman á skipasmiðjuna við tann spenar ál at forða fyri at tey verða ov samansjóðað, b) stulla heilan inn á mál-broytingarfretkensin og minnst til, at ein tekniskur skúli nú ein dagin lýsti í bløðunum við einum skeiði í sjóðing. Vituliga eru teir ikki famir at brúka pengarnar hjá skattaborgarunum at læra handverkarar at sussa við konufólk, so tað má vera okkurt annað, Katrina og maðurin fáast við. Og hevur konan lurtað eftir útvarpinum, so hava tíðindini har roynt at trútað niður í okkum, at bóggportrini á bilfergum nú skulu sjóðast.

Hvat tað er, sum skal gerast við portrini, hevði verið púra stórtáligt, høvdu vit ikki havt út-lendskar tíðindasendingar til hjálpar. Við at lurtu eftir teimum skilt, at tað, teir meira í útvarinum, er at sveisa!

Men hví siga teir so ikki tað?

Tað er rætt, at nakað var fyrr í føroyskum, sum var kallað *at sjóða jarn*, men tað er tekniskt sæð ikki tað sama, sum vit nú á døgum alla *at sveisa*. So samstundis við at vit loypa brongl í tað tekniska, missa vit eisini eina nuansu í málinum. Og eitt orð, sum frammanundan hevur ov mikið av viðmerkingum, verður ovbyrjað við einari afturat. So henda nýgerð er ikki bara óneyðug, hon er beinleiðis skaðilig.

Vorðið sum málrøkt, sum við vilja ger málið fátækari og minni beinræðið.

Teir, sum so staðiliga royna at beina handverkarmálið og annað fakmál inn á aðrar leiðir, áttu at hugsað seg eitt sindur betur um, áðrenn teir so al-tráðir leggja eftir gomlum og væl royndum orðum.

Høvdu teir spurt teir, sum dag og dagliga liva av hesum arbeiði, høvdu teir sjálvsagt fingið at vitað, at hetta eitur *at sveisa* og ongantið hevur tíð annað millum sveisarar.

Men virðing fyri teimum, sum skulu brúka málið, hevur ongantið ligið serliga frammarlaga í huganum á føroyskum málreinsarum. Teir smæðast ikki fyri at læra upp á menn, sum meginpartin av lívinum hava fingist við *at sveisa*.

I grundini er hetta ikki sørt navstívt og arrogant at koma sær at gera hetta. Hvør skal siga: her koma vit og fortelja tykkum fákunnigu, hvussu tit eiga at siga.

T.

»Persónliga haldi eg, at tað besta, ið hendi mær í vár, var, at eg lærði at mjólka eini kúgv, sjálvur at toga í boppurnar. So nógv meira spennandi, enn at siggja ein krimi í sjónvarpinum«

figgarliga undurið í Eysturasi byggir fyri ein stóran part á hetta slagði av politikki, gjørt við skili og skynsemi.

Vina- og kenningapolitikurin er ein siður við rótum heilt aftur í víkingatíðina. Og so við eitt riggar hann ikki meira. Er til fortred, visir tað seg. Og tú og eg standa eftir, mitt í kaos. Hvussu skulu vit so bera okkum at? Hvat er gongd leið?

Nakað tað sama uppliva føroysk húski, sum fyri stuttum eru flutt niður, tá ið tey fyrstu ferð kóka sær ræstan fisk. Við eitt renna danir oman og niðan trappurnar og rópa: »Hva fa'n ...

ganga arbeiðsleys her í Føroyum, enn at rýma. Hetta er óvanligt. Og óvanligt er, at tað ikki er skomm, at konan hevur arbeiði, meðan maðurin er arbeiðsleysur.

Kaos verður ikki tí at tíðirnar eru broyttar, men tí at tær broytast her og nú. Ikki ber til at gera nakra niðurstøðu um 1994, tí at niðurstøða kann ikki gerast eftir teim reglugerðum, vit nýttu frammanundan.

Vit kunnu staðfesta, at 5000 fólk eru flutt av landinum tey seinastu árin – men ikki, um hetta er gott ella ringt. Mangur leikur er í longum talvi. Kann henda vit bert eru í ónýtsspælinum í lótni. Minnst til: søgan er long.

Vit í Føroyum uppliva ikki okkum sjálv sum fóroyingar – vit eru bert menniskju millum onnur menniskju. Men í útleigd verður ein medvitandi um, at Føroyar hava mergjað ein á ein serligan hátt. Givið tær ein dóm, tú fegnast um.

Vit standa midt í kaos. Mong av okkum blóðfátæk og við alt av nógvvari fríði. Summi halda seg ikki hava nervar til tað. Hesi fólkum

OKKARA DYGD -TIN TRYGD!

VHS VIDEOBOND Extra High Grade

8 x E-195 min. **198,-** 5 x E-240 min. **198,-**

8 fyrri. 5 fyrri.

Postboks 1058
110 Tórshavn - Tlf. 19620

SMS FOTO & VIDEO

ramasta

Vit taka myndir tinar í álvara